

Bc. Anna Mišutková

Angličtina na Facebooku: ke specifickým rysům angličtiny v internetové komunikaci / Facebook English: on the Specific Features of English Netspeak

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, diplomová práce, leden 2014, 79 stran

Posudek oponenta

Diplomová práce Anny Mišutkové se zaměřuje na popis angličtiny v komunikaci prostřednictvím internetu (*netspeak*), která je ovlivněna specifickými možnostmi kanálu a novými komunikačními potřebami a návyky uživatelů (sociálních sítí). *Netspeak* je chápán jako samostatný registr, vybočující z tradiční dichotomie modů mluveného a psaného jazyka. Pro jeho popis je užito materiálu ze sociální sítě *Facebook*, a srovnání s výsledky (převážně) z mluvené části *BNC* pro ověření hypotézy, že *netspeak* je autonomním registrem, zároveň však se zřetelnými styčnými rysy s autentickou mluvenou komunikací a že jde o registr multimodální.

Teoretická část se soustřeďuje zejména na uvedení termínů jako *netspeak* a *CMC* (*computer mediated communication*), a v této souvislosti se tak zabývá varietami jazyka, jež dělí na variety dle uživatele a dle funkce (str. 11-12). Proč autorka nezávažila např. pojem registru, vymezeného více faktory, nýbrž staví zmíněné rozdělení do opozice s dichotomií psaný vs. mluvený jazyk? Termín „varietata“ je užíván poměrně nejasně v celé práci, stejně tak není definován *genre* (např. str. 26, 31, 38 či 78) či *style* (str. 31). Autorka dále předkládá základních pět charakteristik psaného jazyka, k nimž pro mluvenou formu přidává (na str. 12) charakteristiku fonetickou a fonologickou - znamená to, že pět rysů zmíněných na str. 12 se vztahuje i na jazyk mluvený („*As for the language varieties of spoken language, there are two more features which could be added*“)?

Oddíl 2.2 představuje *CMC* dle typu softwarové aplikace (zdroj pro chronologii na str. 13?), s rozdělením na synchronní a asynchronní, či dle počtu účastníků. Oddíl 2.3 předkládá tabulku základních rozdílů mezi jazykem psaným a mluveným podle D. Crystala (2001), které srovnává s *CMC* (str. 21 – o porušení které jiné/další maximy můžeme v daném případě uvažovat?) Souhlasí autorka s tvrzením, že „*intonation, loudness, stress, speed, rhythm, pause, tone and tempo ... are retrievable in an alternative textual form*“ (str. 23?) „*CMC as a heterogenous system of multiple varieties cannot be analysed via traditional description of linguistic levels*“ (str. 25) – setkala se autorka, např. v literatuře, s možnostmi, jakým jiným způsobem by bylo možné analýzu provést? Pozornost je věnována grafickým prvkům jako výlučného prostředku *e-grammar*, zejména pak emotikonům ve funkci *IFIDs* – souhlasí autorka spíše s jejich klasifikací jako *contextualization cues* a nebo s pozdějším pojetím coby *performative utterances* (na str. 28), jak souvisejí se syntaxí (např. str. 67)? Obecný popis diskuzní roviny se omezuje na jeden odstavec (str. 31). Důležitou otázkou je (na základě hypotézy) pro autorku ne/podobnost jazyka *CMC* s tradičními mody (psaný vs. mluvený). Oddíl 2.4 se věnuje historii vzniku sociálních sítí, a specificky *Facebooku*.

Praktická část vychází z premisy, že, ač jde o jiný kanál, konverzace z *Facebooku* budou vykazovat spíše rysy mluveného jazyka než jazyka psaného. V tomto ohledu navíc autorka diferencuje svá data v závislosti na tom, zda je o konverzaci privátní (účastníci se znají) či skupinovou (účastníci se mohou neznat – u této skupiny předpokládá větší podobnost s psaným jazykem). Jako základní jednotku sběru dat volí autorka *comment* na základě podobnosti s *TCU* (*a TCU is a the fundamental segment speech?*, str. 38) a vysvětluje technické parametry této funkce (i když dále se v textu pracuje i s pojmem *turn* (např. na str. 47).

V části 3.2 je provedena kvalitativní analýza obou typů konverzace na jednom vzorku z každého (na základě čeho byly vzorky vybrány konkrétní vzorky?) po jazykových rovinách, tj. i analýza grafických prvků (interpunkce, překlady, emotikony). V morfologické analýze Vzorku 1 se uvádí, že poměr zastoupení slovních druhů je totožný s mluveným dialogem – týká se to pouze zájmen, či dalších slovních druhů? Proč je *We* psáno s velkým písmenem (str. 43)? S kterými údaji z Bibera a kol. 1999 je vzorek srovnáván (chybí odkaz), totéž na str. 50? Autorka naopak opomněla komentovat použití (u daného účastníka defaultní?) formy 3. osoby v případě, kdy mluvčí mluví o sobě, což dle mého názoru tento vzorek od mluveného jazyka významně odlišuje a nepochybně má důsledky (např. „zpredmetnění“ komentovaného stavu). Dále je popisována syntax a lexikální složka (jak je míněno, že slovní zásoba je „*restrictive*“ (str. 45)?) Patří modální slovesa spíše do lexikálního nebo do gramatického popisu? Na str. 45 – Má autorka zavedený termín pro jednotku vyšší než „*comment*“, srov. str. 55?

V analýze Vzorku 2 (skupina) je opět popsána grafická stránka, morfologie (je elipsa *I will* záležitostí morfologie?, str. 50). Komentář syntaxe na str. 51 je však značně nepřehledný a nepřesný, např. *The invitation contains more clausal units comprising four multiple sentences ... The clausal units consist of several compound sentences with additive function ..* co je „*clausal unit*“? *It is possible to connect by coordination a declarative and an*

imperative sentence starting with If you are interested – jde zde o koordinaci? Je věta uvedená *although* podmínkově-přípustková? Patří popis makrostruktury pozvánky do syntaxe (str. 52)? Je v komentáři Zoe zvolací věta (str. 52)?

Oddíl 3.2.3 se zaměřuje na analýzu dvou subkorpusů (privátní vs. skupina), s celkem 309 komentáři a srovnává je s výsledky z BNC z hlediska zastoupení některých slovních druhů a lexikálních jednotek, či popisuje zastoupení emotikonů. Je zarážející, že jednotka „comment“ zavedená v metodologické části je užita zásadně jiným (nebo nejasným) způsobem „*a comment usually contains a threaded conversation and its sub-comments*“ (str. 55, srov. ale např. str. 68) a není v podstatě možné si jednoduše udělat představu o skladbě korpusu (k počtu *comments/turns* nelze dojít ani vynásobením průměrnou délkou konverzace, neboť ta se udává jen u Korpusu 1 (str. 69 – *Corpus 1 contains four messages ... Corpus 2 threads are usually longer ...*), k jehož technickému uspořádání také chybí jakýkoliv odkaz.

U srovnání nejčtenějších forem v korpusech Facebooku a BNC se např. uvádí, že není mezi nimi velkého rozdílu, neboť obojí obsahují převážně funkční slova – zde lze namítnout, že přesto se Korpus 1 a Spoken-BNC (str. 56-57) liší téměř v 50% jednotek a při bližším pohledu nabízejí možné interpretace rozdílů ve funkcích (např. *well*, či *there*, atd.), o což se ostatně autorka částečně pokusí na str. 58. Zároveň však i Written-BNC obsahuje převážně gramatická slova, a byla by na místě podrobnější analýza oběma směry (či její popis, pokud byla provedena), pokud chce autorka činit závěry o míře shody. Totéž se dá říci o ostatních srovnáních, kdy se srovnává pouze s mluveným vzorkem a je tak obtížné si představit postavení daného jevu na škále, tzn. srovnání je metodologicky cíleno k mluvenému jazyku. Autorka se následně ve svých korpusech pokouší o zachycení dalších rysů, např. zastoupení vybraných lexikálních jednotek či slovtvorby, kde se ale nutně omezuje na ilustraci některých frekventovaných jednotek (např. není úplně zřejmá volba sloves v Tab. 7 na str. 65 a diskutabilní je srovnatelnost s BNC). Na diskurzivní rovině pak srovnává délku příspěvků v obou subkorpusech (byl zde prováděn výpočet nebo pouze odhad?).

Závěr potom shrnuje poznatky, na jejichž základě se autorka přiklání k potvrzení hypotézy, že konverzace na Facebooku vykazují specifické rysy na všech úrovních popisu jazyka a podobnost jazyku mluvenému u Korpusu 1 (zejména emotikony či spelling; citoslovce a osobní a přivlastňovací zájmena, hodnotící adjektiva), u Korpusu 2 tento překryv tak markantní není – čím si jej autorka vysvětluje? Je závěr, že „*The presence of complex sentences and cohesive expressions confirms a higher degree of formality*“ (str. 71) založen pouze na Vzorku 2?

Práce jako celek řeší velmi obtížný úkol, a to jednak popsat specifika *netspeaku*, a jednak jeho podobnost s produkty vzniklými prostřednictvím tradičních kanálů. Je zřejmé, že pokud by se pozornost omezila např. pouze na jeden okruh otázek, či na jevy z určité roviny popisu, mohla předložit homogennější výsledek. Práce takto široce pojatá nutně vede k určité útržkovitosti a zkratkám (tj. výsledky nejsou dostatečně vyargumentovány a často mají spíše ilustrativní charakter, chybí polemika s dosavadními poznatky, výsledkům získaným z pracně vybudovaného korpusu je věnováno pouze 14 stran, což kontrastuje s poměrně rozsáhlou, leč ne příliš účelně pojatou teoretickou kapitolou, atd.). Ocenit je nutno snahu o využití kvalitativního pohledu v kombinaci s o korpus opřenu kvantitativní sondou, jež by však při lepším rozvržení práce zasloužila větší propracovanost.

Z hlediska technického zpracování jsou některé části práce řazeny nestandardně (seznamy tabulek a zkratk před obsahem, resumé před bibliografií), chybí křížové odkazy (*More on this issue will be available in the following chapters ..* (str. 14, 22, 24..., 29). Vyskytují se i chyby jazykové a formulační, např. *Having briefly characterising* (str. 18), *...chat and instant messaging which aim to supply a real conversation ..*(str. 22), *unconventional orthography supplies prosody* (str. 23), *is related on the medium* (str. 26), *reaction on, All described phenomena show ...* (str. 24), *The scope of emoticons ... reaches orthography, syntax, semantics ... and other linguistic areas* (str. 26), *It is impossible to define it as a single variety due to the subgenres it contains* (str. 31), *The type of communication is more oral ...* (str. 38), *Two female and one male* (str. 41), *less emoticons* (str. 59), *the need to put special importance* (str. 62), velmi matoucí je užívání čárek (zvláště neoddělování zprava).

Závěr:

Výše uvedené dotazy a připomínky slouží jako podněty pro obhajobu. Předložená studie Bc. Anny Mišutkové ve svém celku splňuje kritéria kladená na diplomové práce. K obhajobě ji proto doporučuji a na základě výše uvedeného předběžně hodnotím známkou *dobře*.

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.